

UNIA EUROPEJSKA 2016: W POSZUKIWANIU WZROSTU I SOLIDARNOŚCI

Briefing 19 stycznia 2016

THINKTANK[®]
ośrodek dialogu i analiz

RELACJE

01/2016

Miniony rok przyniósł utrwalenie ożywienia gospodarczego w UE oraz rozpoczęcie realizacji planu inwestycyjnego Junckera. Jednak polityka gospodarcza pozostawała i będzie pozostawać w cieniu licznych kryzysów nękających Wspólnotę. Z punktu widzenia Polski i całej UE, największe zagrożenia związane są z podważaniem europejskiej solidarności, w tym w odniesieniu do funkcjonowania jednolitego rynku.

RELACJE

UNIA EUROPEJSKA 2016: W POSZUKIWANIU WZROSTU I SOLIDARNOŚCI

2

2015 r. był pierwszym pełnym rokiem urzędowania Komisji Europejskiej pod przewodnictwem Jean-Claude'a Junckera. Zgodnie z zapowiedziami, Komisja pracowała w nowym modelu organizacyjnym, którego kluczowym elementem było skupienie wysiłków na dziesięciu obszarach priorytetowych. W rezultacie liczba nowych inicjatyw została zredukowana o 80 proc. W sferze polityki gospodarczej prace Komisji wyznaczały 3 filary: pobudzanie inwestycji, reformy strukturalne oraz odpowiedzialność budżetowa rządów państw członkowskich. W odniesieniu do pierwszego z tych filarów, kluczową rolę odegrał "Plan inwestycyjny dla Europy", w ramach którego w 22 państwach członkowskich uruchomionych zostało ok. 40 projektów o wartości 46 mld euro (na co składają się współfinansowanie, gwarancja kredytowa ze strony EBI oraz wkład własny). Miniony rok przyniósł też utrwalenie umiarkowanego ożywienia gospodarczego w UE. Szacunki na 2016 r. mówią o wzroście PKB dla strefy euro na poziomie 1,8 proc. oraz 2 proc. dla wszystkich 28 państw.

Jednocześnie realizację wyznaczonych priorytetów Komisji mocno utrudniały liczne kryzysy, z którymi w minionym roku zetknęła się UE; w tym kryzys zadłużeniowy Grecji, konflikt na Ukrainie, bezprece-

densowa w swej skali fala uchodźców i migrantów, niepewność co do przyszłości członkostwa w UE Wielkiej Brytanii, a także narastanie nastrojów populistycznych i nacjonalistycznych. Nie bez przyczyny sam Juncker wielokrotnie w minionym roku podkreślał, że Unia Europejska nie jest w dobrym stanie.

Inwestycje dla Europy

Omówieniu działań Komisji na polu gospodarczym, a także najważniejszych procesów gospodarczych i politycznych zachodzących w UE, poświęcona była debata "Unia Europejska 2014-2019: Inwestycje dla Europy", zorganizowana przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Centrum Stosunków Międzynarodowych oraz Ośrodek Dialogu i Analiz THINKTANK. Było to drugie wydarzenie tego typu, podsumowujące miniony rok i jednocześnie prezentujące działania i inicjatywy KE w zakresie polityki gospodarczej zaplanowane na kolejne 12 miesięcy. Z dyskusji wyłania się kilka ważnych wniosków i rekomendacji:

UNIA EUROPEJSKA 2016: W POSZUKIWANIU WZROSTU I SOLIDARNOŚCI

3

1] Priorytetowe znaczenie pobudzenia wzrostu i inwestycji

Wobec napięć narastających wewnątrz i między państwami członkowskimi, pobudzenie wzrostu i inwestycji ma kluczowe znaczenie dla umacniania legitymizacji UE w społeczeństwach państw członkowskich. Szybkie wdrożenie planu inwestycyjnego Junckera zwiększa też szansę na realizację innych elementów strategii Komisji, w tym np. unii energetycznej czy też jednolitego rynku cyfrowego – o szczególnym znaczeniu z polskiego punktu widzenia. Z kolei działania Komisji na rzecz budowy unii rynków kapitałowych czy też pomyślnego zakończenia negocjacji TTIP mogą pomóc zatrzymać w Unii Wielką Brytanię, dla której te kwestie mają duże znaczenie.

Z punktu widzenia Polski, plan inwestycyjny Junckera posiada dodatkową zaletę: udzielana w jego ramach pomoc ma charakter zwrotny, a jej otrzymanie wymaga przedstawienia wysokiej jakości planu inwestycyjnego. Ma to znaczenie w kontekście przygotowywania się Polski do okresu po 2020 r. – kiedy skończą się fundusze strukturalne.

2] Jednolity rynek pod ostrzałem

Jednocześnie kluczowe znaczenie dla wzrostu gospodarczego w Unii ma funkcjonowanie jednolitego rynku. Z badań przeprowadzonych wśród przedsiębiorców wynika, że niekorzystne otoczenie instytucjonalne stanowi większą barierę dla prowadzenia biznesu, niż problemy z dostępem do kapitału. Preregulowanie dotyczy przede wszystkim kwestii środowiskowych i socjalnych. Z kolei bariery na jednolitym rynku, np. w sektorze usług, skazują firmy na działalność na relatywnie małych, krajowych rynkach.

Obserwujemy też wiele działań ze strony niektórych państw członkowskich, podważających dotychczasowe zasady regulujące np. przepływ pracowników, świadczenie usług transportowych, a być może także delegowanie pracowników. Tymczasem demontaż jednolitego rynku może oznaczać dla UE katastrofę. W odróżnieniu od wspólnej polityki zagranicznej czy azylowej, nie sposób wyobrazić sobie renacjonalizację jednolitego rynku. Poważne zagrożenia dla jego funkcjonowania niesie za sobą także kryzys strefy Schengen, związany z napływem migrantów. Ochrona dorobku jednolitego rynku – będącego najskuteczniejszym z dostępnych narzędzi równoważenia poziomu rozwoju gospodarczego w UE –

UNIA EUROPEJSKA 2016: W POSZUKIWANIU WZROSTU I SOLIDARNOŚCI

4

powinna mieć priorytetowe znaczenie dla polskiej polityki zagranicznej.

3] Kryzys solidarności

Niepokój w Polsce wiąże się z kryzysem europejskiej solidarności. Objawia się on m.in. we wspomnianym podważaniu zasad jednolitego rynku, co negatywnie odbija się na przewagach konkurencyjnych polskich przedsiębiorców. Obawy budzą także podejrzenia, że co najmniej niektóre z państw członkowskich mogą dążyć do przesuwania funduszy z polityki spójności na rzecz pobudzania inwestycji. Z polskiego punktu widzenia niezwykle ważne jest nie tylko zachowanie polityki spójności, lecz także takie projektowanie nowych elementów wspólnego rynku (np. jednolitego rynku cyfrowego), by generowany przez nie wzrost był geograficznie zrównoważony.

4] Stan integracji europejskiej

Jednocześnie od czasu przyjęcia Traktatu z Lizbony w 2009 roku postęp procesu integracji europejskiej znacząco się zwiększył. W tym kontekście wymienić należy unię bankową, będącą jednym z największych projektów integracyjnych w ostatnich 20 latach. Polepszeniu uległa sytuacja w strefie euro, lecz zmniejszenie napięć przyniosło

odłożenie zapowiadanych decyzji na rzecz jej wzmocnienia.

Najważniejsze decyzje w UE zapadają obecnie na poziomie międzyrządowym, co osłabia znaczenie instytucji wspólnotowych. Zmniejsza także napięcia w relacjach między tymi instytucjami a państwami członkowskimi. Rosną natomiast tarcia między poszczególnymi instytucjami, np. na linii Komisja – Rada Europejska. Coraz silniejsza integracja i współzależność przyczyniają się z kolei do wzrostu nastrojów antyunijnych w społeczeństwach. Jeżeli jednak UE przetrwa kryzys strefy euro oraz migracyjny, może to oznaczać wyłonienie się "twardego jądra" złożonego z krajów Europy Zachodniej. Dla państw pozostających poza strefą euro, w tym Polski, niesie to groźbę marginalizacji politycznej i ekonomicznej.

5] TTIP pod znakiem zapytania

Mimo iż globalny kryzys finansowy uwiarydocił skalę powiązań między gospodarkami UE i Stanów Zjednoczonych, perspektywa planowego zakończenia negocjacji w sprawie Transatlantyckiego Partnerstwa Handlowo-Inwestycyjnego stoi pod dużym znakiem zapytania. Jednocześnie dużym krokiem naprzód w relacjach gospodarczych między Unią Europejską a Stanami

UNIA EUROPEJSKA 2016: W POSZUKIWANIU WZROSTU I SOLIDARNOŚCI

5

Zjednoczonymi jest podjęcie rozmów na wysokim szczeblu między ośrodkami kształtującymi otoczenie regulacyjne po obu stronach Atlantyku. Pozwalają one na lepsze rozeznanie instytucjonalnego otoczenia biznesu w USA, które, wbrew powszechnym opiniom, cechuje się wysokim poziomem regulacji. Możliwą ścieżką pokonania trudności negocjacyjnych jest przyjęcie zasady ekwiwalentności funkcjonalnej.

W dyskusji udział wzięli reprezentanci Przedstawicielstwa KE w Polsce – Dyrektor Marzenna Guz-Vetter i radca ekonomiczny Tomasz Gibas. Ministerstwo Spraw Zagranicznych reprezentował Zastępca Dyrektora Departamentu Ekonomicznego UE Krzysztof Bednarek. Inni paneliści to: Poseł Platformy Obywatelskiej i Wiceprzewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu RP Rafał Trzaskowski, Adam Ambroziak ze Szkoły Głównej Handlowej oraz Bartłomiej Nowak - ekspert Centrum Stosunków Międzynarodowych. Debatę moderowała dr Małgorzata Bonikowska, Prezes CSM i ośrodka THINKTANK.

Opracował
Andrzej Turkowski

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

THINKTANK
ośrodek dialogu i analiz